

художникъ Епекуриецъ, пѣше съ наслада пѣсенята: „вино, музика, жени, и всѣкакъвъ видъ плътски наслади“. И подъ плѣнителнитѣ звукове на тая стара Епекурийски пѣсень, завѣщана отъ класическия миръ на всички обезпечени бездѣлници-Еротоманяци по свѣта, Толстой написа най-хубавитѣ си художествени произведения; и тѣ високо го издигнаха прѣдъ очитѣ на руси и не руси. Чрѣзъ тѣхната литературна красота, той стана за тѣхъ великъ художникъ-писателъ. Но пѣвцитѣ, на тая, нагледъ, плѣнително-съблазнителна пѣсень всѣкога скжпо изплащатъ на стари години прѣживѣнитѣ отъ тѣхъ плътски наслади. Виното, музиката, женитѣ, комарѣтъ и всѣвъзможнитѣ плътски наслади отнеха здравѣто на Толстой; а здравието и източникѣтъ на всичкитѣ радости въ живота на всѣки чловѣкъ. Съ изгубванieto на здравието си Толстой изгуби и радоститѣ въ живота. Той стана невръстеникъ. Въ разтроената му нервна система, като апашъ се загнезди самокритиката, демонѣтъ на съмнѣнието. По колебаната вѣра въ моралѣтъ на живота дойде та се настани на безплатна квартира въ разтроената му нервна система. Олимпийското спокойствие на Толстой бѣ нарушено. Жестока борба между философѣтъ-моралистъ и художникѣтъ-Епекуриецъ се почна въ дълбочинитѣ на неговата душа. Разрушителната и жестока самскритика прогони изъ мислителния апаратъ на Толстой Епекуриецѣтъ художникъ-езичникѣтъ-безбожникъ и на него мѣсто настани мждрецѣтъ-филосовъ-моралистъ, който на философски морални крила полете въ стари небеса, до сега извѣстни подъ името: Учението на Христа, Толстой се надигна надъ себе си, надъ живота, надъ вѣка си и съ една небивала смѣлостъ и жестокостъ къмъ себе си, се отрѣче отъ вчерашнитѣ си великолепни художествени творения, прѣизпълнени съ литературна красота. Съ надигането надъ себе си, надъ вѣка си, Толстой се върна двѣ хиляди години назадъ. Съ туй връщане въ далечното минало, прѣживѣно отъ Израиля въ борба за морална свобода, той приживе се прѣнесе въ стари небеса—въ Царството Божие, проповѣдвано отъ Христа. Тукъ той намѣри точка за опора на разколебаната си вѣра въ морала на живота. Тукъ той отново забурми разтроенитѣ си нерви, и като цигуларъ натегна новитѣ си духовни струни на пророка—пѣвецъ, на моралистѣта—мждрецъ, та запѣ стара пѣсень на новъ гласъ. Запѣ той пѣсенята: „потърсете въ себе си Бога; ако го намѣритѣ спасенище бждете“, Богъ е въ насъ; прочее не го търсете нито по земята нито по небесата, нито по водата, нито подъ земята, нито въ църквата — нека всѣки отъ Васъ бжде църква за Бога.

И така, по пжтя на жестоката неумолима самокритика